

Мехед О. Б.

ORCID 0000-0001-9485-9139

ScopusAuthorID: 6506181994

Кандидат біологічних наук, доцент,
завідувач кафедри біології
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: mekhedolga@gmail.com

Рябченко С. В.

ORCID 0000-0001-5376-5443

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри біології
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: svetlanaryabchenko04@gmail.com

Тюпіна Н. В.

ORCID 0000-0002-5753-9029

Викладач кафедри біології
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: tiupina_nadia@ukr.net

СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

***Метою** статті є розкриття основних сучасних підходів до створення здоров'язбережувального освітнього середовища у закладах освіти для дітей з особливими освітніми потребами. **Методологічною** основою дослідження є системний та особистісно-орієнтований підходи до аналізу психолог-педагогічної літератури та педагогічного досвіду з питань впровадження інклюзивної освіти в освітніх закладах. **Наукова новизна полягає у встановленні** основних підходів формування здоров'язбережувального освітнього середовища, що ґрунтуються на аналізі основних здобутках інклюзивного освітнього середовища; у конкретизації трьох взаємопов'язаних проблем, які обумовлюють необхідність зміни змісту професійної підготовки і перепідготовки, а також формування інклюзивної компетентності в роботі з дітьми середнього шкільного віку вчителів усіх спеціальностей; уточнено вектор змін в підготовці фахівців для сфери інклюзивної освіти, що в контексті інклюзивної освіти розглядається як необхідна умова становлення стійкої професійної позиції, заснованої на визнанні та повазі людської гідності дітей. **Висновки.** Впровадження інклюзивної освіти складна, неоднозначна, багатоаспектна проблема, що об'єднує у собі цілий ряд відносно самостійних наукових та прикладних напрямів та потребує розгляду і розробки нормативно-правових, психолого-педагогічних, програмно-змістових, соціально-психологічних засад. Перспективи подальших пошуків зазначеної проблеми вбачаємо у розробці навчальних програм, форм, методів навчання відповідно до потреб інклюзивної освіти. У ході впровадження інклюзивної освіти особливу увагу слід приділити таким аспектам: підготовці українського суспільства до толерантного сприйняття дітей з обмеженнями можливостями; взаємодії з такими дітьми та їхнім найближчим оточенням, з метою формування у них відповідної ідентифікації; визначенню меж законодавчого простору для впровадження навчально-виховного процесу в рамках інклюзивного суспільства; підвищенню професійного рівня фахівців, які беруть участь у інклюзивній освітньо-виховній діяльності; формуванню позитивного іміджу інклюзивної освіти.*

***Ключові слова:** здоров'язбережувальне освітнє середовище, інклюзивна освіта, професійна підготовка вчителя, інклюзивна компетентність, діти з особливими освітніми потребами.*

Наше сьогоднішнє – це зміна ціннісних орієнтацій в освіті, визначення розмаїття кожної дитини, обумовлене зміною освітньої парадигми на гуманістичну «освіта для всіх, школа для всіх». Суспільство, визнавши свій обов'язок забезпечити всім рівні можливості в різних сферах життя, запропонувало нові освітні концепції, зокрема інклюзивну освіту, яка передбачає створення умов для забезпечення освітою всіх дітей.

Нормативно-правовою базою забезпечення освіти дітей з особливими потребами в Україні є Конституція України, закони України «Про освіту» (2017), «Про реабілітацію інвалідів», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», Указ Президента України від 01.06.2005 р. № 900 «Про першочергові заходи щодо створення сприятливих умов з життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями».

Нова методологія спеціальної освіти дітей з обмеженими можливостями обґрунтована у «Концепції спеціальної освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку на найближчі роки і перспективу» (1996), «Концепції реабілітації дітей з обмеженими фізичними чи розумовими можливостями» (1998), «Концепції державного стандарту спеціальної освіти» (1999), «Проекті державного стандарту спеціальної освіти» (2004), наказ Міністерства освіти і науки України від 11.09.2009 р. № 855. «Про затвердження Плану щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки» [10, с. 148].

Однак включення дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній потік зумовлює і суперечливе ставлення в суспільстві до цього процесу, оскільки він відповідає бажанням окремих дітей та їхніх батьків, проте не завжди співвідноситься з бажаннями батьків більшості учнів загальноосвітньої школи.

Сьогодні в Україні моделі інклюзивного навчання тільки починають формуватися, а практика є лише окремою роботою ентузіастів. Повне включення дітей з особливостями розвитку до загальноосвітнього середовища має як позитивні, так і негативні риси та є складною, дискусійною, недостатньо вивченою проблемою, яку ми спробуємо висвітлити у нашій статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукових досліджень, де висвітлюються різні аспекти роботи з дітьми та молоддю з особливими потребами у інтегрованому освітньому середовищі, особливий інтерес мають наукові розробки М. Андрєєвої, Ю. Богінської, А. Колупаєвої, О. Рассказової, М. Чайковського.

Роботи, присвячені інтеграції осіб з вадами здоров'я у суспільство досліджували: 1) у медико-соціальному аспекті: І. Каткова, В. Кузнецов, С. Саричева, О. Чабан; 2) у соціально-психологічному аспекті: О. Асмолов, І. Расюк, М. Семаго, О. Усанова; 3) методики роботи з різними категоріями населення і у різних соціумах: О. Вакулєнко, О. Карпукін, Н. Комарова, І. Трубавіна; 4) різні напрями соціальної роботи: В. Бех, І. Лернер, М. Лукашевич, І. Мигович, О. Песоцька, В. Поліщук, Т. Семигіна та інші [12].

Численні теоретичні та практичні дослідження визначають інклюзивну освіту як:

- стратегію забезпечення прав людей з особливими потребами;
- пріоритетний напрям державної соціальної політики;
- інструмент інтегрування осіб з обмеженими можливостями у соціум («суспільство для всіх»);
- концепцію інклюзивного підходу до функціонування навчальних закладів;
- інноваційну освітню тенденцію, яка задовольняє освітні потреби кожної людини («освіта для всіх»);
- систему освітніх послуг (задоволення пізнавальних потреб, розширення сфери пізнавальних інтересів тощо);
- фактор багатоманітності, що сприяє збагаченню навчального середовища (визнання та повага індивідуальних людських відмінностей);
- доступ до загальної освіти з урахуванням особливостей осіб з особливими потребами (принцип доступності);
- спосіб взаємодії та спілкування осіб з обмеженими можливостями з однолітками, педагогами та іншими соціальними групами (гармонізація відносин людей між собою та суспільством в цілому) тощо.

Мета статті – охарактеризувати основні підходи до створення здоров'язбережувального освітнього середовища у закладах освіти для дітей з особливими освітніми потребами.

Виклад основного матеріалу. Інклюзивна освіта як сучасна інноваційна тенденція сьогодні широко обговорюється у наукових колах теоретиками та практиками: медиками, психологами, логопедами, дефектологами, реабілітологами, колекційними педагогами та іншими фахівцями спеціальної педагогіки, батьками та громадськістю. Це пов'язано з тим, що останнім часом спостерігається збільшення кількості дітей з різними порушеннями розвитку, а також зі зміною ціннісних орієнтацій в освіті, зміною освітньої парадигми на гуманістичну («освіта для всіх», «школа для всіх») [7, с. 59].

Енциклопедія освіти визначає інклюзивну освіту як систему освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами, зокрема дитини з особливостями психофізичного розвитку, в умовах загальноосвітнього закладу [6, с. 11].

До основних здобутків інклюзивного освітнього середовища варто віднести: активне залучення осіб з особливими потребами у соціум, їх адаптацію, соціалізацію, навчання, виховання та розвиток на благо суспільства. Важливим аспектом інклюзивної освіти є забезпечення ефективності та якості навчання,

застосування форм, методів та технологій, які враховують індивідуальні особливості осіб з особливими потребами. Інклюзивна освіта є довгостроковою стратегією – від інтегрування у навчальному закладі до інтегрування у суспільстві – це і процес, і результат.

Освітнє середовище, що базується на принципах збереження і розвитку здоров'я вихованців та стимулювання позитивних процесів фізичного, інтелектуального, психічного, духовного розвитку дитини, отримало назву здоров'язбережувальне, а показниками його якості в системі освіти є динаміка стану здоров'я учнів, рівень навченості та виховання.

Здоров'язбережувальне середовище – це середовище, у якому створюються такі умови, за яких дитина може усвідомити цінність свого здоров'я, оволодіти способами його збереження і навчитися способам саморегуляції, що дозволять їй зберегти здоров'я.

Процес створення здоров'язбережувального середовища ми визначаємо як комплекс змін традиційної системи, спрямованих на підвищення ефективності діяльності щодо збереження і зміцнення життєздатності учнів і педагогів у взаємозв'язку з корекцією їхньої внутрішньої картини здоров'я.

Основні напрями формування здоров'язбережувального освітнього середовища:

- забезпечення організаційно-гігієнічних умов здійснення освітнього процесу;
- утвердження пріоритету грамотного піклування про здоров'я учнів;
- підбір та навчання педагогічних працівників здоров'язбережувальних технологій;
- реалізація принципів здоров'язбережувальної педагогіки на практиці;
- навчання здоров'я та виховання культури здоров'я учнів;
- моніторинг стану фізичного та психічного здоров'я школярів, вплив здоров'язбережувальних факторів та результативності діяльності школи щодо охорони здоров'я учнів;
- оптимізація діяльності медичної та психологічної служб школи;
- попередження «шкільних хвороб», «шкільних стресів»;
- залучення батьків учнів до участі у шкільній програмі «Здоров'я».

Інклюзивне навчання передбачає перебування дитини з особливими освітніми потребами в масовому загальноосвітньому класі, оволодіння нею знаннями, уміннями і навичками нарівні із здоровими ровесниками. Здійснюється соціально-медико-педагогічний супровід дітей; забезпечуються належні умови для навчання, виховання, корекційно-компенсаторної роботи (матеріально-технічне, кадрове, фінансове забезпечення) тощо. Проте питання підготовки вчителя до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в Україні ще не стало предметом наукового розгляду, на відміну від низки іноземних країн.

У той же час, у галузі інклюзивної освіти можна виділити три взаємообумовлені проблеми. Перша полягає в тому, що частина дітей, які чимось відрізняються від однолітків, виявляються фактично соціально ізольованими. По-друге, учителі при цьому не завжди володіють методикою формування позитивних міжособистісних стосунків у колективі, до складу якого входять такі діти. Як наслідок, загострюється проблема формування життєвої компетенції дітей з особливими освітніми потребами. При обмеженій соціальній взаємодії ці діти не набувають необхідного імпульсивного досвіду поведінки в різних життєвих ситуаціях. Нарешті, третя проблема, від якої багато в чому залежить ефективне вирішення перших двох, пов'язана з кадровим забезпеченням розвитку інклюзивної освіти.

Так, учителі-дефектологи, логопеди, сурдопедагогі колишніх поколінь отримували професійну підготовку, що не враховувала особливостей корекційно-педагогічної роботи в умовах інтегрованого навчання. Учителі ж інших спеціальностей, що працюють в установах освіти загального типу, зазвичай не мають навіть елементарних знань про дітей з особливими освітніми потребами. Учителі часто виявляються не готовими до того, що їм доведеться вчити дитину навіть з незначними порушеннями розвитку і поведінки. Вони зізнаються, що не знають, як організувати навчання для таких дітей і взагалі «що з ними робити?». Крім того, немає, або ж не представлені для широко кола користувачів, методичні та навчальні посібники для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами

Очевидна необхідність зміни змісту професійної підготовки і перепідготовки, а також формування інклюзивної компетентності в роботі з такими дітьми у вчителів усіх спеціальностей.

Зміни в змісті і методиці підготовки фахівців для сфери інклюзивної освіти розглядаються як необхідна умова становлення у них стійкої професійної позиції, заснованої на визнанні та повазі людської гідності дітей з особливими освітніми потребами, вірі в їхні потенційні можливості, бажання вивчати і відстоювати їх інтереси в різних сферах життєдіяльності.

Досвід співпраці з учителями, у класах яких є діти з особливими освітніми потребами, а також аналіз результатів започаткованої перепідготовки учительського складу до роботи в умовах інклюзії, дозволяють виокремити деякі аспекти, котрі потребують особливої уваги, а саме [8, с. 189, 191]:

- програми підготовки мають забезпечувати для всіх учителів загальноосвітнього закладу позитивну орієнтацію стосовно розумових і фізичних недоліків, розвиваючи розуміння того, що може бути досягнуто в школах завдяки допоміжним послугам, що існують на місцевому рівні;
- переосмислити підготовку вчителів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами, щоб спрямувати їх на здобуття спеціальних знань і розвиток необхідних навичок – оцінювати особливі освітні потреби дітей, адаптувати навчальні програми, індивідуалізувати навчальний процес, працювати в команді з іншими фахівцями і батьками;

– як варіант, спеціальна підготовка в галузі освіти дітей з особливими освітніми потребами, яка б дозволяла одержати додаткову кваліфікацію може об'єднуватися з підготовкою і досвідом роботи в якості «звичайного вчителя» або впроваджуватися в неї з тим, щоб забезпечувати взаємодоповнюваність і мобільність;

– при оцінюванні рівня кваліфікованості і сертифікації вчителів доцільно брати до уваги навички, необхідні для задоволення освітніх потреб дітей з особливими освітніми потребами;

– бажано підготувати необхідні друковані матеріали і організувати семінари для місцевих адміністраторів, інструкторів, завідувачів навчальної частини і вчителів-методистів з метою розвитку їхніх здібностей здійснювати керівництво в цій галузі, а також надавати підтримку і вміти консультувати менш досвідчений викладацький склад.

Вирішення широкого кола нових завдань інклюзивної освіти вимагає перебудови і зміни всієї системи підготовки фахівців для сфери освіти. Необхідність швидкого, гнучкого, тонкого налаштування і реагування в міжособистісній взаємодії вчителя й учнів висуває нові вимоги до особистісних характеристик учителя і сформованості його інклюзивної компетентності як невід'ємної складової загальної професійної компетентності. Учитель повинен володіти високими показниками професійної соціальної адаптованості, особистісної лабільності, емпатійності, рефлексивності, вираженими перцептивними, комунікативними і організаторськими здібностями, бути носієм гуманістичних цінностей та ідеалів. Нові принципи інклюзивної освіти вимагають включення в програми підготовки майбутніх учителів нових освітніх модулів, що включають спеціальні дисципліни, забезпечують готовність до широкої партнерської взаємодії і творчої співпраці в умовах інклюзивного навчання [4].

Підготовка вчителя основ здоров'я передбачає оволодіння здоров'язбережувальними і корекційно-розвивальними технологіями [1; 5]. Важливо зазначити, що у зв'язку з урахуванням інклюзивної складової у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи, вищезазначене і все те, про що йтиметься далі, особливо гостро стосується і дітей з особливими освітніми потребами. Адже саме вчитель повинен перейматися проблемою інклюзії, завдяки оволодінню здоров'язбережувальними і корекційно-розвивальними технологіями він повинен уміти попередити виникнення порушень здоров'я в учнів або ж подальшого їх розвитку, а саме у дітей з особливими освітніми потребами, зробити навчально-виховний процес якомога успішнішим і ефективнішим [3; 9].

Отже, при переході до інклюзивної моделі навчання саме вчитель основ здоров'я постає в сучасній школі, з одного боку, як носій базових знань про здоров'я, здоровий спосіб життя, як фахівець, здатний творчо підходити до процесу навчання і виховання, формування мотивації та культури здоров'я підростаючого покоління, а з іншого, – суб'єктом освітньо-виховного процесу, що здійснює здоров'язбережувальну діяльність [2; 11].

На нашу думку, професійна підготовка майбутніх учителів основ здоров'я відображає педагогічну взаємодію студента й викладача в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу, у процесі якої студент оволодіває педагогічними і фаховими знаннями в галузі інклюзивного навчання, сучасними здоров'язбережувальними і корекційно-розвивальними технологіями; у студента формуються особистісні та професійно значущі якості, необхідні йому для професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання. Підготовка майбутніх учителів основ здоров'я, головним чином, повинна бути спрямована на створення умов, необхідних для якісного формування професійної компетентності вчителя основ здоров'я.

Інші проблеми та суперечності стосуються:

- неусвідомлення у суспільстві важливості розвитку інклюзії;
- проблема отримання освіти дітьми з особливими потребами у сільській місцевості;
- питання реального психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами у загальноосвітніх закладах;
- питання кадрового забезпечення (інклюзивна компетентність, готовність до роботи з даною категорією);
- інертне мислення педагогів, неприйняття інновацій у сфері інклюзивної освіти;
- відсутність послідовної системи поетапного впровадження інклюзивної освіти, починаючи з дошкільних закладів (не забезпечується безперервність цього процесу);
- відсутність ресурсів тощо.

Висновок. Таким чином, впровадження інклюзивної освіти складна, неоднозначна, багатоаспектна проблема, об'єднує у собі цілий ряд відносно самостійних наукових та прикладних напрямів, потребує розгляду та розробки нормативно-правових, психолого-педагогічних, програмно-змістових, соціально-психологічних засад. Перспективи подальших пошуків зазначеної проблеми вбачаємо у розробці навчальних програм, форм, методів навчання відповідно до потреб інклюзивної освіти. У ході впровадження інклюзивної освіти особливу увагу слід приділити таким аспектам:

підготовці українського суспільства до толерантного сприйняття дітей з обмеженнями можливостями; взаємодії з такими дітьми та їхнім найближчим оточенням, з метою формування у них відповідної ідентифікації; визначенню меж законодавчого простору для впровадження навчально-виховного процесу в рамках інклюзивного суспільства; підвищенню професійного рівня фахівців, які беруть участь у інклюзивній освітньо-виховній діяльності; формуванню позитивного іміджу інклюзивної освіти. Отже, перехід до інклюзивної освіти, як найбільш сучасної форми соціально-педагогічної реабілітації дітей з обмеженими можливостями, – має стати пріоритетом у розвитку національної освіти.

References

1. Баныкина С. В. Методика апробации и внедрения здоровьесберегающих педагогических технологий в образовательную практику (с вариантом программ). Москва : ГОУ Пед. акад., 2008. 60 с.
Banykina S. V. (2008). *Metodyka aprobatsyy u vnedreniya zdorovesberehaiushchykh pedahohycheskykh tekhnolohiy v obrazovatelnuui praktyku (s varyantom prohramm)* [Methods of approbation and introduction of health-saving pedagogical technologies in educational practice (with program variant)]. Moskva : HOU Ped. akad.
2. Букша С. Б. Професійна відповідальність учителів основ здоров'я: навч. посіб. Луганськ : ЛНУ, 2012. 116 с.
Buksha S. B. (2012). *Profesiina vidpovidalnist uchyteliv osnov zdorov'ia* [Occupational Health Teachers' Professional Responsibility]: navch. posib. Luhansk : LNU.
3. Воскобойнікова Г. Л. Інноваційно орієнтовані технології і методики навчання здорового способу життя в системі професійної підготовки майбутніх учителів основ здоров'я. Педагогічні науки : зб. наук. пр. Бердянськ : БДПУ, 2011. № 3. С. 67-72.
Voskoboinikova H. L. (2011). *Innovatsiino oriientovani tekhnolohii i metodyky navchannia zdorovoho sposobu zhyttia v systemi profesiinoy pidhotovky maibutnikh uchyteliv osnov zdorov'ia* [Innovative Oriented Technologies and Techniques for Teaching Healthy Lifestyle in the Future Professional Teachers of Health Fundamentals]. Pedahohichni nauky [*Pedagogical sciences*]: zb. nauk. pr. Berdiansk : BDPU.
4. Воскобойнікова Г. Л. Медико-валеологічна компетентність майбутнього учителя початкової школи: теоретичні та методичні основи формування : монографія. Київ : Нестроевий А.І., 2012. 416 с.
Voskoboinikova H. L. (2012). *Medyko-valeolohichna kompetentnist maibutnoho uchytelia pochatkovoї shkoly: teoretychni ta metodychni osnovy formuvannia* [Medical valeological competence of the future elementary school teacher: theoretical and methodological bases of formation]: monohrafiia [monograph]. Kyiv : Nestroevyi A. I.
5. Воскобойнікова Г. Л. Психолого-педагогічні аспекти формування оздоровчого середовища в процесі професійної підготовки майбутніх учителів основ здоров'я. Наука і освіта : наук.-практ. журн. 2010. № 8. С. 4-6.
Voskoboinikova H. L. (2010). *Psykhologo-pedahohichni aspekty formuvannia ozdorovchoho seredovyshcha v protsesi profesiinoy pidhotovky maibutnikh uchyteliv osnov zdorov'ia* [Psychological pedagogical aspects of forming the health environment in the process of professional training of future teachers of the basics of health]. Nauka i osvita : nauk.-prakt. zhurn. [*Science and education: scientific-practical*].
6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
Kremen V. H. (2008). *Entsyklopediia osvity* [Encyclopedia of Education] / Akad. ped. nauk Ukrainy. Kyiv: Yurinkom Inter.
7. Колупаєва А. А. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. Київ: Педагогічна думка, 2007. 458 с.
Kolupaieva A. A. (2007). *Dosvid realizatsii inkluzyvnoї osvity v krainakh Yevropy* [Experience of realization of inclusive education in the countries of Europe]. Pedahohichni osnovy intehruvannia shkolariv z osoblyvostiamy psykhofizychnoho rozvytku v zahalnoosvitni navchalni zaklady: Monohrafiia [Monograph]. Kyiv: Pedahohichna dumka.
8. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ: «Самміт-Книга», 2009. 272 с.
Kolupaieva A. A. (2009). *Inkluzyvna osvita: realii ta perspektyvy* [Inclusive education: realities and perspectives]: monohrafiia [monograph]. Kyiv: «Sammit-Knyha».
9. Лук'янова Ю. С. Формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до використання здоров'я-зберігаючих технологій у професійній діяльності : дис. ... к-та пед. наук. Харків : 2011. 240 с.
Luk'ianova Yu.S. (2011). *Formuvannia hotovnosti maibutnikh inzheneriv-pedahohiv do vykorystannia zdorov'iazberihaiuchykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti* [Forming the readiness of future educators-educators to use health-saving technologies in their professional activities]: dys. ... k-ta ped. nauk. Kharkiv.
10. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. /за заг. ред. А. А. Колупаєвої. Київ : А. С. К., 2012. 308 с.
Kolupaieva A. A. (2012). *Osnovy inkluzyvnoї osvity* [Fundamentals of inclusive education]: navch.-metod. posib. Kyiv : A. S. K.
11. Тимошенко В.М. Психолого-педагогічні умови формування мотивації досягнення. Проблема личности в современной науке: результаты и перспективы исследований. Киев: КНУ. 2000. С. 118-119.
Tymoshenko V. M. (2000). *Psykhologo-pedahohichni umovy formuvannia motyvatsii dosiahnennia* [Psychological pedagogical conditions of formation of achievement motivation]. Problema lychnosty v sovremennoi nauke: rezultaty u perspektyvy ysledovanyi. Kyev: KNU.
12. Чайковский М. Е. Соціально-педагогічна робота з молоддю з особливими потребами в інклюзивному освітньому просторі: монографія. Київ : Університет «Україна», 2015. 436 с.
Chaikovskiy M. Ye. (2015). *Sotsialno-pedahohichna robota z moloddu z osoblyvymy potrebamy v inkluzyvnomu osvitnomu prostori* [Social pedagogical work with young people with special needs in inclusive educational space]: monohrafiia [monograph]. Kyiv : Universytet «Ukraine».

Mekhed O.

ORCID 0000-0001-9485-9139
Scopus Author ID: 6506181994

Ph.D. in Biology, Associate Professor,
Head of the Department of Biology,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: mekhedolga@gmail.com

Ryabchenko S.

ORCID 0000-0001-5376-5443

Ph.D. in Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Biology,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: svetlanaryabchenko04@gmail.com

Тупіна Н.

ORCID 0000-0002-5753-9029

Lecturer of the Department of Biology,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: tiupina_nadia@ukr.net

CREATING A HEALTHY ENVIRONMENT IN THE CONTEXT OF INCLUSIVE LEARNING

The purpose of the article is to reveal the main modern approaches to creating a health-saving educational environment in educational institutions for children with special educational needs. The methodological basis of the research is systematic and personally oriented approaches, analysis of psychological pedagogical literature and pedagogical experience on the implementation of inclusive education in educational institutions. Scientific novelty is to establish the main approaches to the formation of a keep-healthy educational environment based on the analysis of the main achievements of an inclusive educational environment; specifying three interrelated problems that necessitate changing the content of vocational training and retraining, as well as forming inclusive competence in working with middle school age teachers of all specialties; was clarified a vector of changes in the training of professionals in the field of inclusive education, which in the context of inclusive education is seen as a necessary condition for the establishment of a stable professional position based on the recognition and respect for the human dignity of children. Conclusions: The introduction of inclusive education is a complex, ambiguous, multidimensional problem that combines a number of relatively independent scientific and applied fields and requires consideration and development of legal, psychological, pedagogical, programmatic, social and psychological foundations. We see the prospects of further search for this problem in the development of curricula, forms, teaching methods in accordance with the needs of inclusive education. We see the prospect of further research into the problem in developing curricula, forms, teaching methods in accordance with the needs of inclusive education. In the implementation of inclusive education, particular attention should be paid to the following aspects: preparing Ukrainian society for the tolerance of children with disabilities; interaction with such children and their immediate surroundings with a view to forming appropriate identification; defining the boundaries of the legislative space for the implementation of the educational process within an inclusive society; increasing the professional level of specialists involved in inclusive educational activities; formation of a positive image of inclusive education.

Keywords: health-saving educational environment, inclusive education, teacher training, inclusive competence, children with special educational needs.

Стаття надійшла до редакції: 30.09.2019

Рецензент: **О. Торубара** – доктор педагогічних наук, професор, декан технологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка